

Het concept-Voorkeursalternatief

Van vrijdag 7 november tot en met donderdag 18 december 2025 kon iedereen het concept-Voorkeursalternatief (concept-VKA) en het concept-MER bekijken voor het project *Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland*. Het concept-VKA is het eindresultaat van de eerste onderzoeksfase om te komen tot een tracé voor een waterstofnetwerk in Zuidwest Nederland. In dit document staat welk globaal tracé het beste past bij het project en waarom. In de periode van terinzagelegging organiseerde het ministerie van Klimaat en Groene Groei drie informatiebijeenkomsten:

- 26 november 2025 in Ossendrecht
- 27 november 2025 in Kapelle
- 2 december 2025 in Hulst

Medewerkers van Hynetwork en het ministerie waren aanwezig om vragen te beantwoorden over het project en de procedure. Tijdens de bijeenkomsten konden bezoekers ook direct reageren op het concept-VKA. In totaal bezochten ongeveer 120 mensen de informatiebijeenkomsten.

Reacties

Iedereen kon op het concept-VKA reageren. In totaal kwamen er 31 reacties binnen. Deze reacties en wat er mee gedaan wordt in het vervolgtraject staan in deze reactienota. Het ministerie van Klimaat en Groene Groei en Hynetwork bedanken iedereen voor de inbreng. De reacties hebben niet geleid tot ingrijpende wijzigingen in het voorkeursalternatief of in de bijbehorende documenten. Er is op een aantal punten extra toelichting gegeven, er zijn andere bewoordingen gekozen in de documenten en het overzicht met afsluiterlocaties is aangepast. Daarnaast is een zoekgebied voor afsluiters bij Woensdrecht/Bergen op Zoom toegevoegd.

Hoe vindt u uw ingediende reactie terug?

Op de volgende pagina's ziet u een overzicht van alle ingediende reacties en onze antwoorden op de belangrijkste punten. Iedereen die vóór het einde van de terinzagelegging een reactie heeft ingediend, heeft een brief ontvangen. In deze brief staat een registratienummer. Met dit nummer kunt u in de tabel uw reactie en ons antwoord terugvinden. Heeft u geen brief gekregen of bent u het nummer kwijt? Neem dan contact op met Bureau Energieprojecten:

Telefoon: 088 042 47 47. E-mail: bureauenergieprojecten@minezk.nl

Advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage (mer)

De commissie voor de MER is gevraagd een tussentijds advies te geven op het concept-MER. Het ministerie van klimaat en Groene Groei en Hynetwork danken de Commissie MER voor het uitgebrachte tussenadvies. In deze reactienota vindt u onze reactie op dit tussenadvies vanaf pagina 40.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505100	1	Algemeen	De indiener steunt het plan en wil dat het zo snel mogelijk wordt uitgevoerd.	Fijn dat u het plan voor het waterstofnetwerk in Zuidwest-Nederland steunt.
202505102	1	Locatie	De indiener vraagt om duidelijkheid over de exacte locatie van het geplande elektrolysestation in de Zak van Zuid-Beveland en om een duidelijke kaart waarop ook het beoogde tracé van de leiding is aangegeven.	De groene Waterstoffabriek in de tekening is alleen bedoeld als voorbeeld. Het hoort niet bij het project waar deze procedure over gaat. Er zijn wel verschillende plannen van bedrijven voor productie van groene waterstof, maar de exacte locaties en grootte daarvan zijn nog niet bekend. Hynetwork legt alleen een landelijk netwerk aan voor het vervoer van waterstof en gaat zelf geen waterstof maken. U kunt een kaart van de voorgenomen route bekijken via de online belangenkaart . Let op: dit is een voorlopige route. In de volgende fase van het project kan de ligging van de waterstofleiding of de manier van aanleg nog veranderen.
202505103	1	Motivatie waterstofnetwerk	De indiener maakt bezwaar tegen het concept-VKA omdat het volgens hem is gebaseerd op achterhaalde aannames over de rol en schaal van groene waterstof. Hij stelt dat ammoniak en methanol inmiddels de voorkeursdragers zijn voor opslag en gebruik, terwijl de productie van groene waterstof achterblijft en veel duurder is dan verwacht.	De ontwikkelingen in de markt worden continu gevolgd. Regelmatig worden de toekomstscenario's opnieuw bekeken. Deze scenario's vormen de basis voor het nationale waterstofnetwerk. Eerdere verwachtingen gingen uit van een snellere groei van de hoeveelheid (groene) waterstof en de productie daarvan in Nederland. Maar in alle realistische toekomstscenario's blijft er een grote vraag naar waterstof én een belangrijk aanbod van waterstof voor de industrie.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505103	2	Motivatie waterstofnet werk	De indiener wijst op bijgestelde ambities voor wind op zee, het uitblijven van industriële klimaatafspraken en het niet doorgaan van eerder genoemde projecten, wat volgens hem de onderbouwing van het plan verzwakt.	Graag verwijzen we u naar het antwoord dat is gegeven bij deel 1 van deze vraag.
202505103	3	Motivatie waterstofnet werk	De indiener plaatst vraagtekens bij de kostenraming en vindt het voorbarig om nu al grootschalige waterstofinfrastructuur aan te leggen.	<p>Zie ook het antwoord bij deel 1 van deze vraag.</p> <p>Omdat we verwachten dat groene waterstof (waterstof gemaakt met duurzame energie zoals wind- en zonne-energie) in alle toekomstscenario's een belangrijke rol blijft spelen, is bijpassende infrastructuur nodig. Producenten en gebruikers van waterstof, zowel in Nederland als in het buitenland, moeten goed met elkaar verbonden zijn. Een betrouwbaar transportnetwerk voor waterstof is daarom heel belangrijk.</p> <p>U stelt in uw reactie ook een vraag over ploegen. Inploegen is een manier waarop nieuwe leidingen aangelegd kunnen worden. Er wordt nog onderzocht of deze manier van aanleggen van de leiding ook gebruikt wordt in dit project.</p>

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505120	1	Locatie	De indiener vraagt waar de nieuwe waterstofleiding precies loopt?	<p>Op de huidige kaarten in de bijlage van het Milieueffectrapport (MER) ziet u de voorgenomen route van de waterstofleiding. Ook op de online belangenkaart staat deze voorgenomen route zo goed mogelijk ingetekend.</p> <p>In de volgende fase van het project kan de route nog worden aangepast. Dat kan om verschillende redenen gebeuren.</p>
202505120	2	Schade en overlast	De indiener vraagt welke overlast die kan verwachten, met name met de aanleg.	Hynetwork doet er alles aan om overlast door de aanleg te beperken. Hoe we waar gaan werken - met een open ontgraving of een boring - wordt nog verder uitgewerkt. Als hier meer over bekend is, willen we graag met de omgeving in overleg.
202505170	1	Veiligheid	De indiener vraagt om duidelijkheid over de veiligheidscontouren van de nieuwe leiding, de minimaal aan te houden afstanden tot kwetsbare of gevaarlijke objecten en welke aanvullende beschermingsmaatregelen nodig zijn wanneer deze afstanden niet kunnen worden gehaald.	De veiligheidscontour hangt af van waar en hoe diep de leiding precies komt te liggen en hoe deze wordt aangelegd. Dit wordt de komende periode berekend en opgenomen in het MER fase II. De minimale afstanden zijn naar verwachting hetzelfde als bij aardgasleidingen. Eventueel kunnen preventieve of hittewerende maatregelen worden genomen.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505187	1	Veiligheid	De indiener stelt vragen over de veiligheid voor omwonenden in relatie tot de afstand tot de leidingen, de diepteligging van de leiding, de omgang met lekkages en de druk in de leidingen.	Met de veiligheid van omwonenden wordt geen enkel risico genomen. In deze fase zijn de veiligheidsberekeningen nog gebaseerd op modellen. Als het precieze tracé is vastgesteld maken we definitieve berekeningen. De leidingen komen voor het grootste deel te liggen in een leidingstrook. Waar de leiding buiten de leidingstrook komt te liggen, gebeurt dit zo dat er minimaal 1,6 meter grond boven ligt. De leiding wordt regelmatig gecontroleerd. De operationele druk in de leidingen wordt maximaal 66,2 bar, maar de leidingen kunnen een hogere druk aan, van 79,9 bar.
202505187	2	Schade en schadevergoeding	Daarnaast vraagt de indiener hoe schadevergoeding en mogelijke waardevermindering van woningen en gebouwen worden geregeld en geregistreerd.	De woningen die straks vlakbij het waterstofnetwerk staan, staan nu meestal dicht bij de leidingstrook. Hiervan is de bestemming al bekend. Omdat hier niets aan verandert, is er geen planschade. Dit kan anders zijn op plaatsen waar de leiding buiten de leidingstrook komt te liggen. Als dat voor u geldt, gaat Hynetwork graag met u in gesprek.
202505187	3	Planning	Tot slot wil de indiener weten wanneer de aanleg van de leiding ter hoogte van Krabbedijkje en de Kruisweg zal starten.	De precieze planning is op dit moment nog niet bekend. We verwachten dat we in 2028 beginnen met het aanleggen en ombouwen van de leidingen. Voordat we gaan werken, zorgen we dat de omgeving goed is geïnformeerd.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505191	1	Schade en schadevergoeding	De indiener uit zorgen over mogelijke nieuwe verzakkingen van de woning, mede vanwege eerdere schade door bronbemaling in 2008. Hij wil zekerheid dat werkzaamheden niet opnieuw tot verzakking leiden en vraagt om duidelijkheid over de veiligheid en de maatregelen die worden genomen om herhaling te voorkomen.	Bij de uitvoering wil Hynetwork zo min mogelijk bemalen. Daarom willen we op meerdere plaatsen werken met een 'gestuurde boring' in plaats van een 'open ontgraving'. In het MER staan kaarten waarop staat waar boringen gepland zijn en waar een open ontgraving. Waar bemaling nodig is, gaat Hynetwork in gesprek met omwonenden en grondeigenaren. Waar nodig worden voor, tijdens en na de werkzaamheden metingen uitgevoerd die eventuele afwijkingen kunnen vaststellen. Als er aanvullende maatregelen nodig zijn, zullen die in overleg worden genomen.
202505193	1	Beperkingen bouwen	De indiener vraagt of ze mogen heien in de omgeving van de leidingen? Zo ja, vanaf welke afstand mag dit, zo nee, hoe wordt dit opgelost?	Voor het uitvoeren van werkzaamheden geldt een minimale afstand van 5 meter vanaf de waterstofleiding.
202505194	1	Veiligheid	De indiener uit zorgen over onvoldoende capaciteit bij de Omgevingsdienst en DCMR om veiligheidscontroles adequaat uit te voeren.	DCMR en de Omgevingsdienst vallen niet onder het Rijk, maar onder Provincie en gemeente. Hynetwork betaalt hier leges voor. We brengen uw zorgen over. We hebben aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD / Omgevingsdienst) uw zorgen overgebracht.
202505194	2	Veiligheid	Daarnaast wijst de indiener op toenemende industriële risico's en luchtvervuiling in Zeeuws-Vlaanderen en vraagt het Rijk om extra financiële middelen om toezicht, controles en de bescherming van de gezondheid van omwonenden te garanderen.	Zie ook het antwoord bij deel 1 van deze vraag. Het gebruik van het waterstofnetwerk leidt niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit. Alle grootschalige bedrijven in de regio die werken met gevaarlijke stoffen worden jaarlijks ten minste tweemaal bezocht en geïnspecteerd. Voor de meest gerichte inzet van de RUD is het belangrijk dat u bij elke signalering van geur of een verdachte situatie een melding doet. Voor het melden van milieuoverlast (stank, geluid, bodemvervuiling) door bedrijven in Zeeland kunt u terecht bij de RUD Zeeland via de MilieuKlachtenCentrale (www.milieuklachtencentrale.nl of 073 681 28 21). Voor dringende

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
				situaties buiten kantooruren of milieucriminaliteit belt u de politie (0900-8844) of Meld Misdaad Anoniem (0800-7000).
202505200	1	Beperkingen bouwen	De indiener vraagt om duidelijkheid over bouwmogelijkheden binnen het bouwblok in relatie tot bestaande en toekomstige leidingen, waaronder heien, minimale afstanden en toegestane bebouwing boven de leiding. Daarnaast wil de indiener weten welke eisen in de toekomst gaan gelden, wat de ligging en hoogte van leidingverbindingen en laspunten is en of de leidingen verstoringen kunnen veroorzaken voor GPS-systemen.	Bouwen binnen een bestaand bouwblok blijft, buiten de grenzen van de leidingstrook, gewoon mogelijk, net als nu. Die grenzen staan in de vergunningen. Daar staat ook welke werkzaamheden op welke afstand mogelijk plaatsvinden. De komst van de waterstofleiding verandert daar niets aan. De leidingen komen niet te liggen op plaatsen met een bouwbestemming. Voor zover bekend heeft een waterstofleiding geen invloed op een GPS signaal.
202505208	1	Schade en schadevergoeding	Waterschap Brabantse Delta spreekt waardering uit voor het verwerken van eerdere reacties en doet een verzoek om in MER fase 2 aanvullende onderzoeken en berekeningen uit te voeren voor waterkeringen en persleidingen conform geldende normen, inclusief eventuele mitigerende maatregelen. Het betreft volgende onderwerpen: (1) Veiligheid van de waterkering: sterkteberekeningen conform NEN 3650, 3651 en NPR 3659 voor alle gekruiste keringen, inclusief het uitwerken van mitigerende maatregelen indien nodig. (2) Bescherming van afvalwaterpersleidingen: aantonen dat de ligging van bestaande persleidingen ongestoord blijft. (3) Beperkingen bij waterschapswerkzaamheden: inzicht geven in mogelijke eisen of beperkingen wanneer onderhoud aan de persleidingen plaatsvindt op of nabij de waterstofleiding.	De komende periode werken we de precieze ligging van het tracé uit en maken we sterkteberekeningen. Hierbij is het uitgangspunt dat andere leidingen gewoon kunnen blijven liggen. De verdere uitwerking van het tracé doen we graag in nauw overleg met het waterschap, zodat we komen tot een tracé dat voor beide partijen aanvaardbaar is.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505208	2	Beperkingen bouwen	Daarnaast vraagt Waterschap Brabantse Delta om inzicht in toekomstige beperkingen bij werkzaamheden en om het combineren van afsluiterlocaties met andere projecten om de ruimtevraag te beperken.	Zie ook beantwoording van deel 1 van deze vraag: de verdere uitwerking van het tracé doen we graag samen met het waterschap, zodat het tracé voor beide partijen aanvaardbaar is. We willen de ruimte voor het tracé en de plaatsen voor de afsluiters zo efficiënt mogelijk gebruiken. We onderzoeken of het mogelijk is om zaken veilig te combineren.
202505222	1	Ordering leidingstrook	De gemeente Kapelle verwijst als eerst naar de eerder ingediende reactie van 14 december 2023 (zie bijlage bundel), waarin het belang van een optimale ordering van de leidingstrook en een aansluiting in Kapelle voor de lokale verduurzamingsopgave wordt benadrukt.	Zorgvuldig en zuinig ruimtegebruik is ook een doelstelling van het Rijk. Het Programma Energie Hoofdstructuur (PEH) heeft als uitgangspunt dat energie-infrastructuur zoveel mogelijk gebundeld en geconcentreerd wordt.
202505222	2	Aansluitingen	De gemeente Kapelle constateert dat het concept-VKA geen expliciete vermelding bevat van een aansluiting of aftakking binnen Kapelle. Het tijdig opnemen van een aansluiting: (1) bespaart kosten, voorkomt latere werkzaamheden, minimaliseert toekomstige graafwerkzaamheden en omgevingsverstoring en vergroot kans op realisatie binnen bestaande infrastructuurstroken. De gemeente verzoekt het concept-VKA aan te vullen met een expliciete bevestiging van een aansluiting in Kapelle, inclusief locatie, tracé en ruimtelijke reservering, en dit mee te nemen in het technisch ontwerp. Indien geen aansluiting wordt voorzien, wordt gevraagd om motivering en alternatieven.	In het cVKA is met een ster aangegeven waar mogelijk een aansluiting kan komen bij Kapelle. In een cVKA wordt nooit een precieze locatie aangegeven, omdat de plannen daarvoor verder uitgewerkt moeten zijn. Als aan de aansluitingseisen van Hynetwerk kan worden voldaan, wordt de aansluiting in het ontwerp-projectbesluit opgenomen. De eventuele afsluiter valt dan binnen het project. De leidingen die bij de aansluiting horen, vallen buiten het project en moeten in een apart project verder uitgewerkt en ruimtelijk ingepast worden.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505370	1	Beperkingen bouwen	De indiener (OVET B.V.) maakt zich zorgen over de nabijheid van de waterstofleiding tot de zuidelijke inrichtingsgrens van het terrein. De risicocontour kan invloed hebben op het kantoorgebouw, werkplaats, parkeerterrein en de dagelijkse veiligheid van medewerkers. Er wordt verzocht om inzicht in de mogelijke effecten op de bedrijfsvoering en kwetsbare objecten.	Voor het huidige voorgenomen tracé is met rekenmodellen voor waterstoftransport de omgevingsveiligheid beoordeeld op plaatsgebonden- en groepsrisico. Hieruit blijkt dat er geen effect is op de bedrijfsvoering van OVET B.V. Als het tracé preciezer is uitgewerkt, wordt een precieze/definitieve risicocontour berekend en gedeeld met OVET B.V.
202505370	2	Beperkingen bouwen	Daarnaast geeft de indiener aan dat toekomstige ontwikkelingen op het terrein mogelijk beperkt kunnen worden door de waterstofleiding en de bijbehorende restricties. Er wordt gevraagd om duidelijkheid over de invloed van de leiding op toekomstige uitbreidingsmogelijkheden en ontwikkelingen nabij de zuidelijke inrichtingsgrens.	We gaan graag met OVET B.V. in overleg, zodat we hierover meer duidelijkheid kunnen creëren.
202505370	3	Algemeen	De indiener wijst op het ontbreken van een boring onder het spoor op de tekening en vraagt om uitleg over de aanleg van de leiding onder het spoor, de verwachte overlast tijdens de aanleg en de eventuele restricties voor het treinverkeer na aanleg.	Het concept voorkeursalternatief is een voorgenomen tracé dat nog verder moet worden uitgewerkt, ook wat betreft het kruisen van spoorwegen. We gaan hierover graag met OVET en NSP in overleg.
202505382	0	Algemeen	Het college van B&W van de provincie Zeeland wil een aantal punten meegeven over de plannen van KGG en Hynetwork voor de aanleg van het Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland.	

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505382	1	Ordering leidingstrook	Optimalisatielocaties route Vlissingen - Woensdrecht: Zestien locaties vallen buiten de PEH-strook, waar planologische ruimte is gereserveerd voor buisleidingen. Aanpassingen zijn technisch gemotiveerd vanwege smalle of kronkelige stroken. Het college benadrukt zorgvuldig omgaan met grondeigenaren en andere belanghebbenden en het maken van passende afspraken, mede via de interactieve belangenkaart van Hynetwork.	Ook Hynetwork vindt het heel belangrijk om goed en op tijd af te stemmen met grondeigenaren en -gebruikers. Op de plaatsen waar in het voorlopige tracé de leiding buiten de leidingstrook komt te liggen, is dit al met de betrokkenen besproken. Ook zijn, na overleg en toestemming, op deze plaatsen al onderzoeken uitgevoerd.
202505382	2	Ordering leidingstrook	Afstandsnormen tussen leidingen: Er moet duidelijkheid zijn over de normatieve afstand tussen de nieuwe waterstofleiding, de nieuwe waterleiding van Evides en bestaande leidingen in de PEH-strook. Onderzoek naar technische, economische en maatschappelijk acceptabele effecten van de voorgestelde afstandsmaten wordt uitgevoerd; uitkomsten dienen als input voor verdere uitwerking en borging in het projectbesluit.	Er is door het adviesbureau Sweco een onderzoek uitgevoerd naar afstanden tussen leidingen in de leidingenstrook. De uitkomsten worden gebruikt voor ondersteuning van de besluiten die in het concept-projectbesluit naar voren zullen komen.
202505382	3	Aansluitingen	Aftakking richting Kapelle: Het college vraagt aandacht voor het realiseren van een aftakking van het waterstofnetwerk in de gemeente Kapelle richting energie-intensieve bedrijvigheid. Op de kaarten staat een afsluiterlocatie bij Kapelle, maar een formeel besluit over een T-stuk ontbreekt nog. Het uitblijven van dit besluit wordt als onwenselijk beschouwd.	Zie het antwoord op vraag 202505222-2 voor nadere toelichting.
202505382	4	Algemeen	Het nieuwe uitrolplan voor het landelijke waterstofnetwerk is door Hynetwork ter consultatie voorgelegd, maar nog niet definitief vastgesteld door de minister. Het college verzoekt spoedige vaststelling van het plan, gezien de noodzaak voor verduurzaming van energie-intensieve industrie en het realiseren van de Green Energy Port (SDR, NSP, Provincie Zeeland) als onderdeel van Zeeland 2050.	Het uitrolplan is om verschillende redenen nog niet vastgesteld. Financiering speelt hierbij een rol. Het belang van snelle besluitvorming wordt onderschreven.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505389	1	Schade en schadevergoeding	Evides reageert op het c-VKA met aandachtspunten over bestaande infrastructuur. Volgens Evides is er geen significant raakvlak met het Waterstofnetwerk, behalve bij afsluiterlocatie 5-935 (Smokkelweg, Rilland) nabij meerdere industriewaterleidingen; afstemming gewenst. Bestaande infrastructuur is beschermd via zakelijke rechten, ruimtelijke bescherming en WIBON; contact dient via gebruikelijke kanalen plaats te vinden.	Hynetwork overlegt regelmatig met Evides over de nieuw te bouwen waterstofleidingen. Ook over de plannen rond de afsluiterlocatie Smokkelpad (S-935) gaan we graag, via de gebruikelijke kanalen, in overleg.
202505389	2	Beperkingen bouwen	Daarnaast reageert Evides ook op de uitbreiding van de infrastructuur. Veel raakvlakken met het Midden Zeeland-uitbreidingsproject; overleg met initiatiefnemer loopt continu. Het voorgenomen voorbereidingsbesluit mag geen beperkingen opleggen aan bestaande rechten of de uitvoering van het Midden Zeeland-project. Uitzonderingen voor aanleg van waterleidingen dienen expliciet in het besluit te worden opgenomen.	Het is de bedoeling dat het Voorbereidingsbesluit de werkzaamheden van Evides niet vertraagt. We bekijken welke mogelijkheden hiervoor werkbaar zijn.
202505389	3	Ordering leidingstrook	Evides wijst erop dat de aanleg van waterleidingen binnen de PEH-strook moet kunnen plaatsvinden en dat het beleid van de Structuurvisie Buisleidingen hierop geen wijziging brengt.	Er geldt dat indertijd de leidingstroken in de Structuurvisie Buisleidingen bedoeld waren voor buisleidingen van nationaal belang met gevaarlijke stoffen. Op provinciaal niveau is bepaald dat zoetwaterleidingen in de leidingstrook in Zeeland kunnen worden aangelegd.
202505389	4	Ordering leidingstrook	Evides vraagt om rekening te houden met de afstand van 2 meter zodat de ongestoorde ligging van waterleiding gewaarborgd blijft. Evides hanteert namelijk een minimale veiligheidsafstand van 2 meter tot haar leidingen ongeacht het medium of de methode.	De afstand tussen het midden van de leiding van Hynetwork en de leiding van Evides (de 'dagmaat') is gepland op 4 meter. Dit voldoet ruim aan de eis van Evides van een dagmaat van minimaal 2 meter.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505390	1	Veiligheid	De indiener, Beheermaatschappij L.J. Houtman B.V. , eigenaar van de onroerende goederen aan (adres), meldt dat Stichting Zorghoeve Sequoiahof huurder is en zorg en dagbesteding voor gehandicapten biedt, inclusief siertuinen en horeca. De indiener heeft de inloopbijeenkomsten over de ondergrondse waterstofleiding op 26 en 27 november niet kunnen bijwonen. De indiener verzoekt contact (via e-mail) om te bespreken welke gevolgen het waterstofproject kan hebben, met name op het gebied van: (1) Veiligheid van bewoners en bezoekers (2) Impact op de tuin en leidingstrook (3) Mogelijke verkeersbelemmeringen en bereikbaarheid.	Hynetwork heeft inmiddels met de indiener contact opgenomen om het project te bespreken.
202505551	1	Ordering leidingstrook	De indiener, Stichting Leidingenstraat Nederland (LSNed) stelt dat het gekozen voorkeursalternatief in strijd is met het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) en daarmee met het wettelijk systeem van de Omgevingswet en het vertrouwensbeginsel. Volgens het PEH dienen buisleidingen binnen gereserveerde leidingstroken te worden aangelegd, mogen bochten niet worden afgesneden en moet voldoende ruimte beschikbaar blijven voor toekomstige leidingen. Het voorgestelde tracé wijkt hier volgens de indiener ongerechtvaardigd van af.	Het PEH beschrijft de principes van de inrichting van een buisleidingstrook. Het PEH stelt niet dat buisleidingen verplicht daarin moeten worden aangelegd. De Omgevingswet stelt dit evenmin. Bij de optimalisaties is onderbouwd waarom wordt afgeweken van de PEH strook. De Omgevingswet heeft juist de mogelijkheid om, via een procedure, af te wijken van omgevingsplannen. De procedure om dit mogelijk te maken is de projectprocedure die voor dit project wordt gehanteerd.
202505551	2	Ordering leidingstrook	De indiener betoogt dat de in de IEA genoemde knelpunten onvoldoende zwaarwegend zijn om van het PEH-beleid af te wijken en dat technische oplossingen binnen de bestaande leidingstrook mogelijk zijn. Afwijking van het vastgestelde beleid acht de indiener daarom niet gerechtvaardigd.	Voor het eventueel afwijken van de inrichting van de PEH strook gelden meerdere overwegingen. Het beperken van milieu-effecten en ruimtelijke impact spelen hierin een belangrijk rol.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505551	3	Ordering leidingstrook	Daarnaast constateert de indiener dat bijlage 1 bij de Conceptnotitie Voorkeursalternatief ontbreekt, waardoor zij deze niet heeft kunnen beoordelen. De indiener verzoekt het bevoegd gezag om bij het vaststellen van het projectbesluit het beleid uit het PEH te volgen, het tracé binnen de buisleidingenstrook te realiseren en de ontbrekende bijlage 1 alsnog te verstrekken, zodat zij hierop zo nodig aanvullend kan reageren.	Bijlage 1 is inmiddels ook openbaar en al eerder met LS-NED gedeeld.
202505609	1	Beperkingen bouwen	De indiener, Fluxys Belgium, verleent een onvoorwaardelijk gunstig advies, onder voorbehoud van naleving van de geldende wettelijke erfdienstbaarheden, veiligheidsvoorschriften en meldingsplichten die van toepassing zijn op aardgastransportinstallaties. Deze installaties vallen onder de wet van 12 april 1965 en de bijhorende uitvoeringsbesluiten. Overleg is reeds gaande tussen Fluxys Belgium en Hynetwork.	Dank voor het positieve signaal. We zetten het overleg graag constructief voort.
202505609	2	Beperkingen bouwen	De indiener wijst erop dat binnen de wettelijk vastgestelde beschermingszones rondom de leidingen beperkingen gelden ten aanzien van bebouwing, grondwerken, boringen, beplanting en andere activiteiten die de integriteit en veiligheid van de installaties kunnen aantasten. Daarnaast dient Fluxys te allen tijde toegang te behouden tot haar installaties.	Hynetwork kent deze bepalingen. In de verdere uitwerking houden we hier rekening mee en houden we hierover contact met Fluxys.
202505609	3	Veiligheid	Verder benadrukt de indiener de wettelijke meldingsplicht: alle werken moeten tijdig vooraf gemeld worden, zodat veiligheidsmaatregelen kunnen worden vastgelegd. Ook dient reeds in de ontwerpfaserekening te worden gehouden met de aanwezigheid van hogedrukleidingen en moeten deze expliciet worden opgenomen in bestekken, plannen en veiligheids- en gezondheidsplannen.	Hynetwork kent deze bepalingen en zal zorgen voor een tijdige melding, in overleg met Fluxys.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505609	4	Veiligheid	Tot slot beschrijft de indiener de verantwoordelijkheden van zowel de bouwheer als de uitvoerende partijen om correcte informatie te verstrekken, overleg te plegen en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen voor en tijdens de uitvoering van de werken.	Hynetwork kent deze bepalingen en zal zorgen voor een tijdige melding, in overleg met Fluxys.
202505953	1	Zorgvuldigheid procedure	De indiener, namens EP NL ZBL B.V., TankOpslag en PijpleidingenNet N.V. (TOPN) en Dow Benelux B.V. zijn eigenaar en beheerder van bestaande ondergrondse buisleidingen die nabij en/of binnen het plangebied zijn gelegen. De indiener constateert dat het c-VKA grotendeels de bestaande leidingenstrook volgt, waarin reeds omvangrijke en bedrijfskritische buisleidingen liggen. Ontwikkelingen in de nabijheid van deze infrastructuur vereisen volgens de indiener zorgvuldige technische en ruimtelijke afstemming om de veiligheid, integriteit en toegankelijkheid van de bestaande leidingen te waarborgen.	Zorgvuldigheid is een kernwaarde in de procedure en dit streven onderschrijven we dan ook volledig. In de uitwerking van het tracé overleggen we met beheerders van de aanwezige leidingen, en vindt afstemming plaats over de geldende voorschriften. Met EP NLZBL B.V zijn we in gesprek over een zogeheten 'crossing agreement' voor de relevante assets in Vlissingen-Oost.
202505953	2	Bestaande leidingen	De indiener geeft aan dat in het concept-VKA en de IEA de raakvlakken met bestaande buisleidingen onvoldoende zijn uitgewerkt, onder meer ten aanzien van plaatsgebonden risico's, beschikbare en benodigde ruimte en de noodzakelijke afstemming met naastgelegen leidingen.	Een deel van de genoemde punten komt aan bod in MER fase II, als het beoogde tracé van de leiding preciezer wordt uitgewerkt. Dan kunnen de raakvlakken met bestaande leidingen beter in kaart worden gebracht. Zie ook het antwoord hierboven.
202505953	3	Bestaande leidingen	Verder stelt de indiener dat het verleggen van bestaande leidingen maatschappelijk niet aanvaardbaar is en dat moet worden aangetoond dat deze ongestoord kunnen blijven liggen en bereikbaar blijven voor beheer en onderhoud. Daarbij dienen onder andere de VELIN-voorwaarden, eventuele aanvullende voorwaarden en de geldende Klic-procedure te worden gevolgd.	Bij het ontwerp en (verdere uitwerking van het) tracé wordt rekening gehouden met de genoemde aandachtspunten. Als er knelpunten zouden ontstaan, tijdens de aanleg of in de gebruiksfase, gaan we hierover vroegtijdig met betrokkenen in gesprek. Uiteraard geldt ook voor Hynetwork dat altijd wordt gewerkt conform geldende normen en richtlijnen.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505953	4	Aanleg en werkzaamheden	Ten aanzien van werkzaamheden binnen de belemmeringsstroken benadrukt de indiener dat opslag, zwaar transport en andere activiteiten uitsluitend na voorafgaande afstemming en goedkeuring door belanghebbenden mogen plaatsvinden.	Hynetwork stemt ingrijpende werkzaamheden altijd af met belanghebbenden en houdt zich hierbij vanzelfsprekend aan de geldende richtlijnen en vergunningen.
202505953	5	Bestaande leidingen	De indiener heeft geen principiële bezwaren tegen de ontwikkeling van het waterstofnetwerk en denkt constructief mee, mits aantoonbaar wordt geborgd dat de belangen van de bestaande buisleidingen niet worden geschaad vóór, tijdens en na de uitvoering van het project.	Hynetwork houdt altijd rekening met de belangen van bestaande buisleidingen.
202506167	1	Opzet MER	De indiener, het Departement Omgeving van de Vlaamse Overheid (Espoo focal point) stelt vast dat het project voorziet in een hogedruk waterstofnetwerk voor industriële toepassingen en dat daarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande buisleidingen, hetgeen positief wordt beoordeeld. De indiener onderschrijft de opzet waarbij MER fase 1 en MER fase 2 samen worden beschouwd als 1 volledig MER met een verschillend abstractieniveau en verschillende doelstellingen.	Dank voor de ondersteuning van de opzet.
202506167	2	Opzet MER	Voor het tracé Zelzate–Moerdijk wordt een bestaande aardgasleiding omgebouwd en grotendeels gebruikgemaakt van bestaande leidingenstroken, waardoor volgens het MER de milieueffecten en het ruimtebeslag beperkt blijven. De indiener neemt kennis van de in MER fase 1 beschreven effecten, waaronder mogelijke beperkte effecten op bodem en waterkwaliteit, waarvoor aanvullend onderzoek en mitigerende maatregelen zijn voorzien. Er worden geen significante effecten op gezondheid verwacht en de exacte locaties van nieuwe afsluiterlocaties zijn nog niet vastgesteld.	Geen inhoudelijke reactie

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506167	3	Opzet MER	De indiener heeft geen opmerkingen op MER fase 1, maar verzoekt nadrukkelijk om te worden geconsulteerd bij MER fase 2, het ontwerpprojectbesluit en besluiten over vergunningen en ontheffingen, voor zover deze mogelijke grensoverschrijdende effecten op Vlaams grondgebied kunnen hebben. Tot slot geeft de indiener aan dat andere Vlaamse overheidsinstanties geen bezwaren of opmerkingen hebben, het Agentschap Natuur en Bos verwacht geen effecten op biodiversiteit, en het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust (MDK) en VLAIO hebben geen opmerkingen op de documenten.	Dank voor de ondersteuning. We nemen de wens voor overleg mee en nemen graag contact op voor nader overleg als de effecten en documenten verder uitgewerkt zijn.
202506186	1	Leidingstroken	De indiener, het college van B&W van de gemeente Reimerswaal benadrukt dat met Gasunie/Hynetwork en andere partijen nog gesprekken lopen over een optimale ligging van het tracé, met name binnen de beschikbare en steeds schaarser wordende ruimte in de leidingstrook. Daarbij wordt gewezen op eerdere reacties waarin is benadrukt dat de beschikbare ruimte zo efficiënt mogelijk moet worden benut, zodat ook ruimte overblijft voor toekomstige leidingen.	Het is Rijksbeleid om leidingstroken optimaal te gebruiken, waarbij veiligheid een basisvoorwaarde is en milieueffecten zo beperkt mogelijk zijn.
202506186	2	Leidingstroken	De indiener vraagt nadrukkelijk aandacht voor de rijksregels uit het Programma Energiehoofdstructuur (PEH), waarin het bundelingsprincipe centraal staat: nieuwe leidingen zoveel mogelijk binnen bestaande reserveringsgebieden en leidingstroken, met als uitgangspunt breed waar het kan, smal waar het moet, met behoud van veiligheid. De indiener verzoekt dit principe expliciet te betrekken bij de verdere uitwerking, onder meer bij de bepaling van de dagmaatafstand tot andere leidingen.	In dit project hanteren we uiteraard de uitgangspunten van het PEH zoals optimalisatie en bundeling. Dit is zeker relevant bij het bepalen van de afstand tot de andere leidingen (de dagmaat), maar ook veiligheid, milieueffecten, impact op de omgeving en kosten worden hierbij meegewogen.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506186	3	Aanpassingsruimte	Verder merkt de indiener op dat in de IEA en het MER fase I optimalisaties worden genoemd waarbij het tracé op korte delen buiten de bestemde stroken ligt. Deze optimalisaties worden soms als vaststaand gepresenteerd, terwijl deze volgens de indiener nog onderwerp van gesprek zijn. De indiener gaat ervan uit dat in de verdere uitwerking en detaillering nog afwegingsruimte bestaat voor alternatieve keuzes ten aanzien van tracéligging, aanlegmethode en afstand tot andere leidingen.	Als het globale tracé is vastgesteld, kunnen hierbinnen optimalisaties worden uitgewerkt. Dit gaat dan bijvoorbeeld over aanlegmethode en afstand tot andere leidingen, waarbij ook veiligheid, milieueffecten, impact op de omgeving en kosten worden meegewogen.
202506186	4	Aanpassingsruimte	Tot slot benadrukt de indiener dat passages in het MER fase I aangeven dat in MER fase 2 een nadere uitwerking kan leiden tot een gewijzigde ligging van het voorkeursalternatief. De indiener ziet dit als ruimte om de uitkomsten van de lopende afstemming mee te nemen richting het projectbesluit en spreekt de wens uit om het vervolgproces in constructieve samenwerking voort te zetten, gericht op een optimaal tracé.	Als het globale tracé is vastgesteld (het voorkeursalternatief), kan het tracé niet meer zodanig wijzigen dat een nieuw alternatief zou ontstaan. Wel is er in de nadere uitwerking ruimte voor optimalisaties. Deze worden dan vastgelegd in het projectbesluit. KGG en Hynetwork ondersteunen de constructieve samenwerking voor een optimaal resultaat.
202506195	1	Milieueffecten	De indiener, het college van Burgemeester en Schepenen (Zelzate, België) stelt vast dat het project Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland een grensoverschrijdend karakter heeft, waardoor mogelijke milieueffecten in Vlaanderen niet zijn uitgesloten.	We onderschrijven deze constatering en bevestigen dat we eventuele grensoverstijgende milieueffecten in kaart brengen.
202506195	2	MER	De indiener merkt op dat in het MER fase 1 slechts één tracé is onderzocht en dat de beoordeling zich richt op hoofdlijnen. De onderzochte thema's betreffen onder meer bodem, water, natuur, landschap en erfgoed, luchtkwaliteit, omgevingsveiligheid, gezondheid, geluid en trillingen. De indiener neemt kennis van het feit dat het concept-voorkeursalternatief na verwerking van reacties zal worden vastgesteld en vervolgens verder zal worden uitgewerkt in	Geen inhoudelijke reactie

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
			MER fase 2, waarin een meer gedetailleerde effectbeschrijving en beoordeling zal plaatsvinden.	
202506195	3	Inpassing	De indiener benadrukt het belang van een zorgvuldige afweging van ruimtelijke belangen bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief. In dat kader acht de indiener het noodzakelijk dat bij het ontwerp en de besluitvorming rekening wordt gehouden met lopende en toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen in de regio.	We onderschrijven het belang van een zorgvuldige afweging waarbij rekening wordt gehouden met lopende en toekomstige ontwikkelingen.
202506195	4	Inpassing	De indiener vraagt daarom expliciet om bij de verdere uitwerking van het waterstofnetwerk rekening te houden met het in ontwerp zijnde gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (GRUP) Zelzate Oost, zodat dit plan niet wordt doorkruist of beperkt door het gekozen tracé en zodat ruimtelijke samenhang, ontwikkelingsmogelijkheden en beleidsdoelstellingen op Vlaams niveau adequaat kunnen worden geborgd. De indiener verzoekt dat deze aandachtspunten worden meegenomen bij de vaststelling van het definitieve voorkeursalternatief en de verdere besluitvorming en vergunningverlening binnen dit project.	We zeggen toe dat we het GRUP Zelzate Oost meenemen in de verdere uitwerking.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506210	1	Leidingstroken	De indiener, de gemeente Moerdijk, verwijst naar de eerdere reactie van 13 december 2023 op de c-NRD, waarin zorgen zijn geuit over het ruimtebeslag op schaarse gronden. De indiener stelt vast dat het hergebruik van een bestaande aardgastransportleiding voor waterstoftransport positief is, omdat dit geen extra ruimtebeslag oplevert binnen of buiten de PEH-strook.	Hergebruik sluit aan bij optimaal ruimtegebruik, een van de uitgangspunten van het beleid inzake PEH-stroken.
202506210	2	Inpassing	De indiener wijst er echter op dat binnen de gemeente Moerdijk een nieuwe afsluiterlocatie moet worden gerealiseerd, aangezien de bestaande aardgasafsluiter in gebruik blijft. Deze nieuwe afsluiter zal volgens MER fase I een ruimtebeslag hebben van circa 40 bij 100 meter, vermeerderd met een toegangsweg. De exacte locatie van deze afsluiter is op dit moment nog niet vastgesteld. Hierdoor blijft de eerder geuite zorg over het ruimtebeslag op schaarse gronden bestaan.	We begrijpen uw zorg om de schaarse ruimte. Een afsluiterlocatie nabij Moerdijk is echter noodzakelijk om invoeders en afnemers in het industriecluster Moerdijk te kunnen aansluiten op het waterstofnetwerk. Ook is de afsluiter nodig om verschillende waterstofnetwerken op elkaar aan te sluiten. Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland wordt hierbij overigens geheel ingepast in de buisleidingenstraat van LSNED.
202506210	3	Inpassing	De indiener benadrukt dat een afsluiterlocatie met een ruimtebeslag van circa 0,5 hectare een grote impact kan hebben op de beschikbaarheid van ruimte voor toekomstige buisleidingen binnen de PEH-strook. Een situering van de afsluiter buiten de PEH-strook, in de nabijheid van de bestaande aardgasafsluiter bij Klundert, acht de indiener niet in lijn met de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en regio over de toekomstige uitbreidingsrichting van het haven- en industrieterrein Moerdijk en het ruimtebeslag van nationale energie-infrastructuur in de gemeente.	Hynetwork is met LSNed in gesprek over een mogelijke locatie binnen de buisleidingenstraat, direct naast de bestaande aardgasafsluiter. Deze is goed bereikbaar voor partijen die een aansluiting willen op het waterstofnetwerk.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506210	4	Inpassing	De indiener verzoekt daarom dringend om bij de verdere uitwerking en detaillering van de plannen de volgende randvoorwaarden nadrukkelijk te hanteren: 1. De benodigde afsluiter bij Klundert mag geen definitieve belemmering vormen voor ruimte voor nieuwe buisleidingen binnen de PEH-strook; 2. Binnen de PEH-strook moet voldoende ruimte beschikbaar blijven voor toekomstige aansluitingen van distributieleidingen naar lokale en regionale industrie; 3. De afsluiter mag niet worden gesitueerd buiten de PEH-strook, het haven- en industrieterrein Moerdijk of de overeengekomen ontwikkelrichting van dit terrein, zoals vast te leggen in het bestuurlijk overleg over Powerport in juni 2026.	Zie antwoord hierboven bij deel 3. De gemeente Moerdijk wordt betrokken in de verdere uitwerking van de locatie.
202506210	5	Mankracht gemeente	Daarnaast vraagt de indiener aandacht voor de grote organisatorische belasting die de cumulatie van nationale projectprocedures en programma's met zich meebrengt voor de gemeente. Ook dit project vraagt een aanzienlijke inzet van de gemeentelijke organisatie. De indiener doet daarom een dringend beroep op het Rijk om de gemeente te voorzien van voldoende middelen om tijdig capaciteit uit te breiden en uitvoeringsproblemen en vertragingen in latere fasen te voorkomen. Indien deze middelen uitblijven, kan het noodzakelijk zijn het Rijk te verzoeken prioritering aan te brengen in zijn eigen projecten.	KGG kan tijdelijke ondersteuning bieden in de vorm van mankracht. Dit kan via de gangbare overlegkanalen worden besproken.
202506210	6	Inpassing	Tot slot spreekt de indiener het vertrouwen uit dat het ministerie het project verder zal voortzetten met inachtneming van de bestuurlijke afspraken die in het kader van de Ontwerptafel Powerport reeds zijn gemaakt en nog zullen worden gemaakt.	Uiteraard nemen we bij de verdere uitwerking de gemaakte bestuurlijke afspraken in acht.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506268	1	Veiligheid	De indiener (Dorpsraad Borssele) wijst erop dat Borssele te maken heeft met onder andere een kerncentrale, hoogspanningsverbindingen, industriële activiteiten en bestaande buisleidingen. In dat kader maakt de indiener zich zorgen over de stapeling en cumulatie van risico's in en rondom het dorp. De indiener constateert dat in de huidige documenten voornamelijk per afzonderlijk project wordt gekeken, terwijl juist de gezamenlijke effecten van alle aanwezige infrastructuur bepalend zijn voor de veiligheid en leefbaarheid. De indiener verzoekt daarom om in de verdere besluitvorming expliciet aandacht te besteden aan deze cumulatieve effecten.	In de afweging worden ook de cumulatieve effecten meegenomen. Hierin worden juist ook de effecten van autonome ontwikkelingen meegenomen. Dit zijn ontwikkelingen waarover al een besluit is genomen of waarvoor besluitvorming vereenvoudigd is. Met projecten die parallel lopen vindt afstemming plaats, zodat ook daarvan duidelijk is wat de effecten zijn.
202506268	2	Veiligheid	Daarnaast benadrukt de indiener dat waterstof specifieke veiligheidsrisico's kent. De indiener acht het van groot belang dat de veiligheid van inwoners zowel tijdens de aanlegfase als tijdens de gebruiksfase volledig wordt geborgd. Daarbij vraagt de indiener om duidelijke en transparante informatie over onder meer de afstand tot de woonkern, nood- en calamiteitenplannen, de bereikbaarheid voor hulpdiensten en de wijze van continue monitoring. Gezien de reeds aanwezige risicobronnen in Borssele acht de indiener extra zorgvuldigheid noodzakelijk.	Zie de antwoorden bij 202505187, deel 1 en 202505170

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506268	3	Milieueffecte n	Verder vraagt de indiener aandacht voor de effecten op natuur, landschap en landbouw. De omgeving van Borssele bestaat uit open landschap, landbouwgronden en nabijgelegen natuurgebieden. De indiener wijst op mogelijke tijdelijke en blijvende effecten van de aanleg, zoals bodemverstoring, schade aan landbouwgrond en verstoring van natuurwaarden. De indiener benadrukt het belang van het voorkomen van schade, het vastleggen van duidelijke herstelmaatregelen en het uitvoeren van monitoring tijdens en na de werkzaamheden.	We onderschrijven het belang van aandacht voor de effecten op natuur, landschap en landbouw. In het MER fase II brengen we alle mogelijke effecten in kaart. Door keuzes in het tracé en de aanlegmethode proberen we effecten zoveel mogelijk te beperken. Als we toch effecten verwachten, nemen we maatregelen die de effecten beperken en die we monitoren. In het geval van (tijdelijke) schade zorgen we voor herstel.
202506268	4	Veiligheid	Tot slot brengt de indiener het aspect van geopolitieke dreiging onder de aandacht. In het licht van terrorisme, toenemende oorlogsdreiging, recente internationale gebeurtenissen en oplopende politieke spanningen, waarbij ook door NAVO en Defensie wordt gewaarschuwd voor verhoogde risico's, stelt de indiener dat Nederland en in het bijzonder het gebied rond Borssele in toekomstige conflict- of oorlogssituaties kwetsbaarder kan worden. De combinatie van kernenergie en gevaarlijke of explosieve stoffen wordt daarbij als een ernstige potentiële bedreiging voor de omgeving gezien. De indiener beschouwt dit als een aanvullende reden om de cumulatie van risico's kritisch te heroverwegen.	We hebben kennisgenomen van de zorgen van de indiener. Zie ook het antwoord bij deel 1 van deze vraag. Bij de uiteindelijke besluitvorming vindt een integrale afweging plaats.
202506268	5	Milieueffecte n	De indiener verzoekt daarom om bij de verdere uitwerking van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland extra zorgvuldigheid te betrachten, met bijzondere aandacht voor veiligheid, leefbaarheid en de actieve betrokkenheid van inwoners van Borssele.	We verwijzen u graag naar de antwoorden op de voorgaande delen.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202505306	1	Waterstofaan sluiting	De indiener (vereniging Bouwen van Onderop, BvO) constateert dat in de PMIEK 2023 nog wel een waterstoftappunt voor de gemeente Hulst was opgenomen, maar dat dit tappunt in de PMIEK 2025 niet langer is vermeld. Volgens de informatie tijdens de bijeenkomst is destijds in 2023 belangstelling gepeild bij ondernemers, maar heeft de gemeente geen reacties van ondernemers ontvangen.	Hynetwork heeft nog geen aanmelding ontvangen voor een aansluiting ter hoogte van Hulst. Een initiatiefnemer kan zich via de website www.hynetwork.nl aanmelden.
202505306	2	Waterstofaan sluiting	De indiener geeft aan dat er, ondanks het ontbreken van formele reacties destijds, binnen de gemeente Hulst wel degelijk potentieel en interesse bestaat voor een waterstoftappunt. Dit geldt zowel voor enkele grotere bedrijven als voor diverse kleinere ondernemingen, gelet op de aard en samenstelling van het lokale bedrijfsleven.	Zie antwoord bij punt 1 van deze vraag.
202505306	3	Waterstofaan sluiting	De indiener verzoekt daarom om het waterstoftappunt voor de gemeente Hulst opnieuw in overweging te nemen en dit tappunt alsnog op te nemen in de verdere planvorming voor het Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland.	Waterstofnetwerk Zuidwest Nederland heeft op dit moment geen aansluiting in Hulst gepland. We verwijzen u graag naar de website www.hynetwork.nl waar u alle informatie kunt vinden voor het indienen van een aanvraag.
202506441	1	Inpassing	De indiener stelt dat het project op zichzelf verdedigbaar kan zijn, maar plaatst dit nadrukkelijk in de bredere context van de ontwikkeling van grootschalige energie- en infrastructuurprojecten in het Sloegebied. Volgens de indiener vindt besluitvorming over deze projecten al geruime tijd versnipperd en los van elkaar plaats. Hierdoor ontbreekt een samenhangende ruimtelijk-strategische visie, een integrale toekomstvisie en een gezamenlijke risicoafweging, terwijl regie op gebiedsniveau onvoldoende aanwezig is.	KGG werkt op diverse niveaus samen met gemeenten, Provincie en North Sea Port om alle relevante ontwikkelingen integraal te benaderen. Een gebiedsgerichte visie vormt hierin het uitgangspunt. Onder andere in Novex-verband worden alle initiatieven letterlijk in kaart gebracht zodat duidelijk wordt waar ontwikkelingen overlappen en waar raakvlakken liggen en de projecten in samenhang kunnen worden beoordeeld.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506441	2	Veiligheid (cumulatie)	De indiener wijst erop dat naast reeds aanwezige Seveso-bedrijven, bestaande en geplande energieprojecten en de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales, recent ook andere risicovolle en experimentele projecten zijn toegevoegd. Daarbij noemt de indiener onder meer grootschalige op- en overslag en transport van ammoniak en de ontwikkeling van de Zeeland Energy Terminal. Volgens de indiener leidt deze stapeling tot een aanzienlijke vergroting van de cumulatieve risico's.	Zie het antwoord op vraag 202506268 deel 1.
202506441	3	Veiligheid	Daarnaast brengt de indiener het aspect van geopolitieke dreiging onder de aandacht. In het licht van terrorisme, toenemende oorlogsdreiging, recente internationale gebeurtenissen en oplopende politieke spanningen, alsmede waarschuwingen van NAVO en Defensie, acht de indiener Nederland en specifiek het gebied rond Borssele kwetsbaarder bij toekomstige conflicten of oorlogssituaties. De indiener beschouwt dit als een belangrijk breekpunt om de combinatie van kernenergie en gevaarlijke of explosieve stoffen opnieuw en kritisch te heroverwegen, aangezien de effecten op risicocontouren zeer groot kunnen zijn en een ernstige bedreiging voor de omgeving kunnen vormen.	We hebben kennisgenomen van de zorgen van de indiener. Zie ook het antwoord op vraag 202506268, onderdeel 1. Bij de uiteindelijke besluitvorming vindt een integrale afweging plaats.
202506441	4	Tracé	Ten aanzien van de tracékeuze merkt de indiener op dat het tracé het Sloegebied binnenkomt via een lange en complexe horizontaal gestuurde boring aan de Liechtensteinweg, nabij de RWZI, waarna het tracé zich splitst in een zuidelijke richting naar het voormalige Thermphos-terrein en een noordelijke richting naar de Frankrijkweg.	Geen inhoudelijke reactie.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506441	5	Veiligheid	Voor de zuidelijke richting (tracé A) noemt de indiener meerdere bezwaren. De combinatie van een ondergrondse waterstofleiding met windturbines brengt volgens de indiener extra veiligheidsrisico's met zich mee, zoals mogelijke schade door turbinefunderingen, het afbreken van turbinebladen en trillingen in de ondergrond, zoals ook beschreven in het Handboek Risicozonering Windturbines. Daarnaast stelt de indiener dat dit tracé eerder is verkend voor andere infrastructurele projecten en toen als onhaalbaar is beoordeeld. Verder loopt dit tracé langs zoekgebieden voor de bouw van twee nieuwe kerncentrales, waarbij ook het voormalige Thermphos-terrein als mogelijke locatie wordt genoemd.	Hynetwork is op de hoogte van deze risico's. Deze zijn meegewogen bij de bepaling van het globale tracé, in overleg met North Sea Port en andere omgevingspartijen. Het project gaat vooralsnog uit van de huidige situatie, waarbij er geen nieuwe kerncentrales komen. Indien alsnog gekozen wordt voor de vestiging van twee nieuwe kerncentrales, moet worden gekeken wat dat betekent voor het tracé in het havengebied.
202506441	6	Veiligheid	Voor de noordelijke richting (tracé B) wijst de indiener op veiligheidsrisico's die samenhangen met de nabijheid van een spooreplacement, waaronder het risico op lekkages van gevaarlijke of bijtende stoffen en effecten van ballastdruk en trillingen in de ondergrond.	De genoemde risico's zijn meegewogen in de globale tracé-keuze. Deze worden niet als significant beoordeeld.
202506441	7	Tracé	De indiener stelt een alternatief tracé voor, waarbij het Sloegebied niet via de Liechtensteinweg wordt binnengekomen, maar aan de oostzijde van de Frankrijkweg. Volgens de indiener kan dit alternatief mogelijk worden gerealiseerd met een minder complexe horizontaal gestuurde boring. Vanaf de Vopak Terminal Vlissingen zou de leiding vervolgens langs de Frankrijkweg kunnen worden geleid en via een zinker onder de Van Cittershaven richting het voormalige Thermphos-terrein, mits daar geen kerncentrales worden gerealiseerd. De indiener geeft aan dat dit alternatief korter is en minder belemmeringen en risico's kent dan tracé A.	Dit alternatief zorgt voor een extra doorsnijding van groen/agrarisch gebied. Daarnaast is de kruising van de Cittershaven als te risicovol beoordeeld, vanwege de benodigde diepte en lengte van de boring. Ook is het beoogde tracé aangewezen door North Sea Port, de beheerder van het havengebied.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506441	8	Tracé	Tot slot merkt de indiener op dat op dit moment onduidelijk is waar pomp- en verdeelstations en ontluchters worden gesitueerd. Juist deze onderdelen vormen volgens de indiener bij dreiging een aanzienlijk veiligheidsrisico. De indiener behoudt zich het recht voor om de ingediende bezwaren in een later stadium nader te specificeren en waar nodig aan te vullen, gelet op de grote impact van de besluitvorming voor zowel de huidige als toekomstige generaties.	Op de huidige kaarten in de bijlage van het MER zijn de zoekgebieden voor afsluiters weergegeven. Zie ook reactienr. 202505102, volgnr. 2.
202506501	1	Inpassing	De indiener (ZLTO) merkt op dat het waterstofnetwerk voor zover mogelijk binnen bestaande buisleidingstroken wordt aangelegd, wat de extra ruimtelijke impact op agrarisch gebied beperkt. Dit wordt positief beoordeeld. Tegelijkertijd wijst de indiener op de cumulatie van grootschalige energie- en infrastructuurprojecten in Zuidwest-Nederland, die ook binnen bestaande leidingstroken verstoringen kan veroorzaken, bijvoorbeeld van bodemstructuur, waterhuishouding en landbouwstructuur. De indiener verzoekt om integraliteit als uitgangspunt te hanteren in het beoordelingskader en bij de verdere uitwerking van het project, zodat effecten niet geïsoleerd worden beoordeeld, maar in samenhang met andere lopende en geplande projecten in het gebied.	Met de keuze van het tracé en de werkmethoden proberen we verstoring en beschadiging van de bodem zoveel mogelijk te voorkomen. Hierbij worden ook andere lopende en geplande projecten meegenomen. Bij de integrale afweging zullen veiligheid en milieueffecten ook een belangrijke rol spelen.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506501	2	Landbouw	Daarnaast benadrukt de indiener dat landbouw als volwaardig en zelfstandig thema moet worden opgenomen in het beoordelingskader. Ook herhaaldelijke werkzaamheden binnen bestaande leidingstroken kunnen leiden tot bodemverdichting, verstoring van de hydrologie en schade aan gewassen. De indiener verzoekt om deze effecten expliciet te onderzoeken en mee te nemen in de afwegingen.	Hynetwork erkent het belang van landbouw als zelfstandig thema binnen het beoordelingskader. Ook begrijpen we dat werkzaamheden in bestaande leidingstroken effecten kunnen hebben op bodemstructuur, hydrologie en gewassen. Deze effecten zullen worden meegenomen in de integrale afweging.
202506501	3	Landbouw	De indiener vraagt verder om aandacht voor bodem, water en aanlegtechnieken. De aanleg van kabels en leidingen heeft een blijvende impact op structuur, vruchtbaarheid en waterhuishouding van de bodem. Er wordt verzocht aanvullend onderzoek te doen naar bodemverdichting, zettingsrisico's, waterkwaliteit, mogelijke waterstromen langs leidingen en het voorkomen van verzilting, inclusief monitoring en mitigerende maatregelen waar nodig. Bij de aanleg dient de voorkeur uit te gaan naar technieken die schade aan landbouwpercelen minimaliseren, zoals gestuurde boringen in plaats van open ontgravingen. Tevens vraagt de indiener om flexibiliteit in de planning van werkzaamheden, rekening houdend met seizoenen en weersomstandigheden, in overleg met betrokken agrarische ondernemers.	Zie het antwoord op deel 1 van deze vraag. Hynetwork heeft aandacht voor genoemde aspecten en heeft hiermee rekening gehouden in het huidige globale tracé. Een deel is al in MER fase I te vinden. In het MER Fase II worden deze verder uitgewerkt. We voeren werkzaamheden uit met zorg voor bodem en water en werken volgens de richtlijnen voor veilig en zorgvuldig handelen nabij landbouwpercelen, om schade aan bodem en omgeving te voorkomen. Effecten zoals bodemverdichting, zetting, veranderingen in waterstromen, waterkwaliteit en mogelijke verzilting worden onderzocht en waar nodig gemonitord. Waar technisch mogelijk gebruiken we methoden die de impact beperken, zoals gestuurde boringen. Met de uitvoerende partijen maken we afspraken om duurzaam en met minimale hinder te werken. Om schade te voorkomen worden de werkzaamheden zoveel mogelijk in overleg met agrariërs afgestemd op seizoenen en omstandigheden.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506501	4	Landbouw	De indiener wijst op het belang van een vlotte en billijke schade-afhandelingsregeling wanneer er schade ontstaat aan bodem of gewassen. Vergoedingen dienen transparant en ruimhartig te worden begroot, inclusief compensatie voor inkomsten- en vermogensschade, met periodieke indexatie. Daarbij dient aandacht te zijn voor de positie van grondeigenaren en gebruikers.	Hynetwork streeft naar een vlotte en transparante schadeafhandeling bij schade aan bodem of gewassen.
202506501	5	Landbouw	De indiener pleit voor structurele en volwaardige betrokkenheid van agrarische belangenbehartigers, zoals ZLTO, in het participatieproces. Dit vraagt om een ruim budget voor agrarisch omgevingsmanagement en specifieke bijeenkomsten voor agrarische ondernemers in het buitengebied. Tevens wordt voorgesteld plenaire bijeenkomsten te organiseren waarin belangen van de landbouwsector centraal staan en gezamenlijke oplossingen met andere stakeholders worden verkend.	ZLTO is van harte welkom om deel te nemen aan de overlegmogelijkheden van het project, waaronder inloopavonden en mogelijkheden te reageren. Met alle grondeigenaren (voornamelijk agrariërs) bestaat al een langlopende relatie. Dit vormt al een aanzienlijk deel van de inzet van omgevingsmanagement. Hynetwork hecht waarde aan een zorgvuldig en inclusief participatieproces. We erkennen het belang van structurele en volwaardige betrokkenheid van agrarische belangenbehartigers, zoals ZLTO, en investeren daarom in passend agrarisch omgevingsmanagement. Hynetwork bezoekt agrariërs persoonlijk voor individuele gesprekken, zodat specifieke situaties en belangen goed worden meegenomen. Daarnaast organiseren we inloopavonden en bieden we de mogelijkheid om te reageren via een belangenkaart, zodat ondernemers in het buitengebied laagdrempelig hun aandachtspunten kunnen delen. Op deze wijze worden agrarische belangen tijdig, volledig en op maat ingebracht in het proces.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506501	6	Landbouw	Tot slot verzoekt de indiener om mitigerende maatregelen die negatieve effecten op landbouwgrond en bedrijfsvoering zoveel mogelijk beperken. Voorbeelden zijn kavelruil, toeslagen op schadevergoeding en het gelijktijdig uitvoeren van werkzaamheden om herhaalde verstoring te voorkomen. Daarnaast ziet de indiener kansen voor de landbouwsector, zoals uitbreiding van zoetwatervoorziening of energieopwekking, die als meekoppelkansen benut kunnen worden.	Hynetwork zet zich in om negatieve effecten op landbouwgrond en bedrijfsvoering zoveel mogelijk te beperken. Samen met betrokken agrariërs verkennen we passende maatregelen, zoals het combineren van werkzaamheden om herhaalde verstoring te voorkomen en andere vormen van maatwerk. Daarnaast staan we open voor het onderzoeken van zogenaamde 'meekoppelkansen' voor zover deze binnen het project passend en uitvoerbaar zijn.
202506501	7	Proces	De indiener gaat ervan uit dat bovenstaande punten nadrukkelijk worden meegenomen in het verdere proces en benadrukt de wens tot voortgezet overleg met ZLTO over de uitwerking van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, gericht op een zorgvuldige en toekomstbestendige inrichting van het buitengebied.	Hynetwork neemt de genoemde aandachtspunten mee in de verdere uitwerking van het tracé. We houden ZLTO en andere agrarische vertegenwoordigers op de hoogte, zodat belangen vanuit de landbouwsector op een zorgvuldige en toekomstbestendige manier kunnen worden meegenomen binnen de mogelijkheden en kaders van het project.
202506520	1	Proces	De indiener (TenneT TSO B.V.) constateert dat het waterstofnetwerk onderdeel uitmaakt van een bredere energietransitie met toenemende vraag naar transportcapaciteit. Dit vraagt om nauwe afstemming met andere energie-infrastructuurprojecten, inclusief het uitwerken van detailontwerpen, werkstroken, werkterreinen en aanlegactiviteiten nabij (toekomstige) hoogspanningsassets. De indiener verzoekt dan ook om tijdige en structurele afstemming in de planuitwerkingsfase met de beheers- en projectorganisatie van TenneT.	Hynetwork heeft al structureel overleg met de verschillende project- en beheersorganisaties. Dit zal worden geïntensiveerd in het verdere verloop van het project.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506520	2	Veiligheid	De indiener benoemt specifieke projecten en raakvlakken. Daarnaast benadrukt de indiener dat bij de aanleg van waterstofleidingen nabij (toekomstige) hoogspanningsinfrastructuur rekening gehouden moet worden met elektromagnetische compatibiliteit (EMC). Hiertoe dienen relevante richtlijnen en normen (EMC-richtlijn 2014/30/EU, NEN 3654:2023, NEN 7171-1/2, NTA 8089:2024 HVDC) te worden toegepast. Ook moet aandacht worden besteed aan het veranderen van functie van bestaande aardgasleidingen naar waterstofleidingen en de mogelijke impact van calamiteiten op bestaande TenneT-assets.	Hynetwork neemt de genoemde richtlijnen mee in de verdere uitwerking van het tracé. Dit zal ook worden meegenomen in het bestaande structureel overleg met TenneT.
202506520	3	Proces	De indiener verzoekt dat alle uit te voeren onderzoeken, effecten en maatregelen tijdig worden afgestemd met TenneT en dat de continuïteit van het elektriciteitsnet en de veiligheid van infrastructuur te allen tijde wordt geborgd. Tot slot biedt de indiener aan om nadere toelichting te geven of aanvullende informatie te verschaffen en verzoekt dat bij correspondentie de TenneT-referentie wordt vermeld.	Hynetwork neemt deze suggestie mee in de vervolgoverleggen.
202506637	1	Tracé	De indiener (gemeente Borsele) erkent dat het netwerk de industrieclusters in Zeeland (North Sea Port), België en Moerdijk met elkaar verbindt en onderdeel zal uitmaken van het landelijke waterstofnetwerk. Het netwerk biedt zo een regionaal systeem voor toeleveranciers en afnemers van waterstof.	Geen inhoudelijke reactie
202506637	2	Tracé	De indiener onderschrijft drie principes voor de aanleg: 1. waar mogelijk gebruik maken van bestaande aargastransportleidingen; 2. Bij nieuwe leiding: aansluiting zoeken bij bestaande buisleidingstroken die zijn aangewezen in de Structuurvisie Buisleidingen ZOI 2012–2035 (PEH-/bestemde stroken); 3. Bij nieuwe leidingen buiten	Geen inhoudelijke reactie

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
			gereserveerde stroken: bundelen met bestaande infrastructuur.	
202506637	3	Tracé	Tracé Woensdrecht–Vlissingen: In dit tracévak zijn geen geschikte bestaande aardgasleidingen beschikbaar. De nieuwe waterstofleiding wordt daarom in de PEH-/bestemde strook aangelegd, zoals vastgelegd in het omgevingsplan van de gemeente Borsele. De indiener stelt vast dat hiermee nieuwe doorsnijdingen van het grondgebied buiten het Sloegebied worden voorkomen.	Geen inhoudelijke reactie
202506637	4	Tracé	Tracé Sloegebied: In het Sloegebied zijn geen bovengrondse aardgasleidingen beschikbaar en geen aangewezen buisleidingstroken. De gemeente ondersteunt de bundeling van de waterstofleiding met bestaande bovengrondse en ondergrondse infrastructuur ter efficiëntie en ter voorkoming van nieuwe doorsnijdingen.	Geen inhoudelijke reactie
202506637	5	Leidingstroken	Efficiënt ruimtegebruik / compacte ligging: De PEH-/bestemde strook op het grondgebied van Borsele is relatief smal (ca. 50 meter) en bevat reeds een aantal leidingen. Gezien toekomstige uitbreidingen vraagt dit om efficiënt gebruik van de beschikbare ruimte.	Zie ook het antwoord bij reactienummer 202506186, deel 2.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506637	6	Leidingstroke n	Compacte ligging en efficiënt ruimtegebruik: De gemeente verzoekt dat nieuwe leidingen in de PEH-/bestemde strook zo compact mogelijk worden aangelegd, met minimale dagmaat, behoud van externe veiligheidsmarges en maximale restruimte voor toekomstige leidingen.	Zie ook het antwoord bij reactienummer 202506186, deel 2.
202506637	7	Leidingstroke n	Samenhang met toekomstige ontwikkelingen: De gemeente verzoekt dat bij verdere uitwerking van het VKA rekening wordt gehouden met toekomstige ontwikkelingen in het Sloegebied en de PEH-stroken, om onnodige doorsnijdingen of conflicten met andere infrastructuur te voorkomen.	Bij de verdere uitwerking van het voorkeursalternatief wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de toekomstige ontwikkelingen in het gebied. Zie antwoord 202506268 deel 1.
202506637	8	Monitoring	Monitoring en mitigatie: De gemeente verzoekt dat bij aanleg en gebruik van het waterstofnetwerk monitoring plaatsvindt van effecten op bodem, water en bestaande infrastructuur, en dat waar nodig mitigatie- of beheersmaatregelen worden getroffen.	Voor start van de aanlegfase komt er een monitoringsplan en wordt een nulopname gemaakt. Tijdens en na de aanlegfase wordt een aantal zaken, waaronder effecten op bodem en water, gemonitord. Waar nodig worden mitigerende maatregelen getroffen. Deze worden onderdeel van de vergunningen die Hynetwork zal aanvragen voor het aanleggen en beheren van de leiding.
202506637	9	Proces	Participatie: De gemeente Borsele vraagt om voortzetting van bestuurlijke en ambtelijke afstemming bij verdere planuitwerking, zodat lokale belangen, ruimtelijke ordening en toekomstige uitbreidingsmogelijkheden adequaat worden meegenomen.	In de volgende fasen van de projectprocedure - van planuitwerking tot en met projectbesluit- wordt de bestuurlijke en ambtelijke afstemming uit de verkenningsfase voortgezet.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506637	10	Proces	De indiener ondersteunt het initiatief van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, mits bovenstaande aandachtspunten en randvoorwaarden worden meegenomen in de planuitwerkingsfase. De gemeente Borsele hecht eraan dat het netwerk toekomstbestendig, veilig en efficiënt wordt aangelegd, met oog voor de beschikbare ruimte, andere infrastructuur en toekomstige ontwikkelingen in de regio.	Het Rijk en Hynetwork ondersteunen de genoemde uitgangspunten.
202506640	1	Proces	De indiener, gemeente Halderberge, heeft in het voorgaande proces ambtelijk reeds gereageerd tijdens werksessies en tussentijds op dit project en waardeert de korte lijnen in het proces.	De projectleiding hoopt de korte lijnen te kunnen behouden.
202506640	2	Veiligheid, brand	Borging van een veilige omgeving: 1. In de MER worden aannames gedaan over brandaandachtsgebieden en het vervallen van PR 10^{-6} , maar deze zijn volgens de gemeente moeilijk te controleren; 2. Figuur 11-2 (oude en nieuwe brandaandachtsgebieden) is onvoldoende duidelijk om te beoordelen; 3. Ook de telling van kwetsbare en beperkt kwetsbare gebouwen binnen deze aandachtsgebieden is moeilijk te verifiëren. De MER stelt dat er geen zeer kwetsbare gebouwen aanwezig zijn, terwijl in Oud Gastel wel degelijk zeer kwetsbare gebouwen binnen het brandaandachtsgebied liggen.	Het MER Fase-II zal de juiste gegevens over de brandaandachtsgebieden met het juiste detailniveau bevatten, zodat deze goed kunnen worden beoordeeld. Hierbij zal ook aandacht worden besteed aan het punt rond Oud Gastel. Zie antwoord 202505187 deel 1 en 202505370 deel 1.
202506640	3	Veiligheid, QRA's	Verzoek van de gemeente: 1. De kwantitatieve risicoanalyse (QRA) met bijbehorende rekenbestanden beschikbaar stellen, zodat de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) deze inhoudelijk kan toetsen; 2. Meer duidelijkheid geven over risicoverhogende factoren, zoals windturbines, en deze meenemen in de QRA's; 3. Tijdige afstemming met gemeenten en omgevingsdiensten bij de definitieve QRA's in MER fase II, zodat er voldoende gelegenheid is tot toetsing en reactie.	In de planuitwerkingsfase zal nader overleg met de Omgevingsdienst en de Veiligheidsregio plaatsvinden, zodra de nieuwe QRA's beschikbaar zijn.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506640	4	Proces	Zorgvuldige communicatie en afstemming met andere (rijks)projecten: 1. De gemeente benadrukt het belang van tijdige en duidelijke communicatie naar gemeenten, inwoners en overige gebruikers van de omgeving; 2. Gezien de vele projecten in hetzelfde gebied (bijv. ZW380kV, CO2-leiding, energietransitieprojecten) is een totaaloverzicht en planning essentieel; 3. De gemeente verzoekt om inhoudelijke afstemming met andere projecten in hetzelfde gebied en vroegtijdige betrokkenheid bij risico's, kansen en mogelijke hinder voor inwoners, zodat zij haar rol adequaat kan vervullen; 4. De gemeente wijst op de impact van deze projecten op gemeentelijke capaciteit en het belang van tijdige planning en coördinatie.	Hynetwork vindt tijdige en goede communicatie heel belangrijk en wil zowel met bestuurders als met betrokken inwoners en andere belanghebbenden altijd tijdig, passend en transparant communiceren.
202506640	5	Proces	Reactie RES West-Brabant: Voor overige punten verwijst de gemeente naar de reactie van RES West-Brabant en onderschrijft zij de inhoud van deze reactie.	Geen inhoudelijke reactie
202506640	6	Proces	De gemeente Halderberge vraagt om bovengenoemde aandachtspunten nadrukkelijk mee te nemen in de planuitwerkingsfase van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, met nadruk op veiligheid, zorgvuldige communicatie, afstemming met andere projecten en betrokkenheid van gemeenten.	Zie hiervoor de antwoorden op de delen 2-4 van deze vraag.
202506641		Nut en noodzaak, naam Vlissingen-Oost	Noodzaak van het project: Het college van B&W van de gemeente Vlissingen stelt dat de noodzaak van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland onvoldoende onderbouwd is. De documenten houden onvoldoende rekening met vertragingen of afstel van investeringsbeslissingen en bevatten mogelijk verouderde informatie over geplande waterstoffabrieken in Zeeland. Verzoek: onderbouwing van de noodzaak beter afstemmen op	Hynetwork en het ministerie van KGG houden investeringsbeslissingen in de markt nauwkeurig bij. Zie ook het antwoord op vraag 202505103 deel 1. We controleren de documenten op naamgebruik en passen deze aan waar nodig.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
			actuele inzichten en data, zodat documenten als beslisinformatie kunnen dienen. Opmerking: de officiële naam van Vlissingen-Oost moet consequent worden gehanteerd.	
202506641	2	MER	Scope onderzoek externe veiligheid: De MER gaat momenteel alleen in op de effecten van de waterstofleiding zelf. De gemeente wijst erop dat de aanleg van het netwerk leidt tot toename van import van waterstof(dragers) via zeeschepen, wat extra externe veiligheidsrisico's met zich meebrengt. Verzoek: de scope van het onderzoek naar externe veiligheid te verbreden en de effecten van zeetransport van waterstofdragers mee te nemen, inclusief mogelijke impact op stedelijk gebied van Vlissingen en Westerschelde.	We begrijpen uw vragen en zorgen over externe veiligheid. Het MER onderzoekt de milieueffecten van het project en neemt daarin ook de autonome ontwikkelingen mee. Er zal in dit project echter geen alomvattende weging plaatsvinden van alle toekomstige ontwikkelingen in de haven en de scheepvaart. De provincie Zeeland is naar verluidt voornemens om de externe veiligheid en het zeetransport van waterstofdragers op de Westerschelde, waaronder ammoniak, te gaan onderzoeken.
202506641	3	MER, kerncentrales	Nieuwbouw kerncentrales: De IEA en MER geven onjuiste informatie: er worden twee kerncentrales gepland, niet één, en zoekgebieden omvatten Borssele, Terneuzen en Vlissingen. Zorgen gemeente: fysieke ruimte voor aanleg van het waterstofnetwerk richting het voormalige Thermphos-terrein kan beperkt zijn. Verzoek: beter onderzoek naar beschikbaarheid van fysieke ruimte voor waterstofnetwerk in relatie tot de mogelijke komst van twee kerncentrales.	Waar aan de orde wordt de tekst van het MER en de IEA aangepast. Hiernaast vindt in fase II nader onderzoek plaats. Als wordt besloten dat in Vlissingen-Oost (op een van de twee opties) twee kerncentrales komen, wordt een aantal leidingen (waaronder de waterstofleiding) mogelijk verplaatst.

Reactie nr	Volg nr	Thema	Reactie - Samenvatting	Antwoord
202506641	4	MER	<p>Integrale aanpak: MER vermeldt dat het ministerie van Klimaat en Groene Groei een gebiedsgerichte aanpak hanteert. Volgens de gemeente is dit onvoldoende, gezien vele nationale belangen in Vlissingen-Oost, zoals defensie, justitie, dijkversterking en natuurontwikkeling. Verzoek: serieuze gebiedsgerichte aanpak in samenwerking met andere ministeries, inclusief de gemeente Vlissingen, en geen onomkeerbare besluiten nemen voordat deze afstemming heeft plaatsgevonden. Verzoek aanvullend: gebruik de bijgevoegde kaart van de gemeente Vlissingen als bouwsteen voor MER-kaarten, om alle nationale belangen en initiatieven inzichtelijk te maken.</p>	<p>In het kader van de gebiedsgerichte aanpak worden in het kader van de Novex alle belangen en ontwikkelingen in de regio besproken. De vrees bestaat dat een separaat overleg en gebruik van een deelkaart juist contraproductief werkt op de integraliteit. We onderzoeken de mogelijkheid van het gebruik van de voorgestelde kaart in het MER.</p>
202506641	5	Veiligheid, stikstof	<p>Stikstofruimte en woningbouw: De gemeente onderschrijft het belang van integratie van waterstofnetwerk met andere ruimtelijke plannen, zoals woningbouw in Zeeland. De aanleg van het netwerk mag niet leiden tot beperking van stikstofruimte die nodig is voor woningbouwprojecten. Zorg: het waterstofnetwerk kan planologische raakvlakken hebben met woningbouw door toename van waterstofimport via zeeschepen. Verzoek: dit mee te nemen in onderzoek naar externe veiligheid en garanties te bieden dat woningbouw en veiligheid in Vlissingen niet worden geschaad.</p>	<p>Het Rijk en Hynetwork streven naar een aanleg waarbij zo min mogelijk tijdelijke stikstofruimte wordt benut. Eventuele effecten van de import van waterstof en de plannen daarvoor vallen buiten dit project en dienen te zijner tijd te worden beoordeeld. Het project kan uitsluitend uitgaan van bestaande gegevens en zekerheden.</p>
202506641	6		<p>Tot slot verzoekt de gemeente Vlissingen om de aangehaalde punten nadrukkelijk mee te nemen in de planuitwerking van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland. Extra aandacht gewenst voor: actuele onderbouwing noodzaak netwerk, scope externe veiligheid inclusief zeetransport, fysieke ruimte in relatie tot kerncentrales, integrale gebiedsgerichte aanpak, en cumulatieve effecten op woningbouw en veiligheid in Vlissingen.</p>	<p>Zie de antwoorden van de delen 1-5 van deze vraag.</p>

Reactie op het advies van de Commissie voor de Milieueffectrapportage (zie bijlage X)

Paragraaf/ Pagina/ regel	Opmerking Cie MER	Redactie
2.1.1, p5	Beschrijf de waterstofketen in ZW-NL en rol waterstofnetwerk ZW-NL daarbinnen	Het advies wordt opgevolgd. Hoewel het moeilijk is om een keten en netwerk in ontwikkeling gedetailleerd/cijfermatig in kaart te brengen, zal een zo duidelijk mogelijk beeld worden gegeven.
2.1.2, p 6	Geef een beeld van de bredere besluitvormingsketen en onderbouw dat er geen milieufwelingen over waterstofnetwerk ZW-NL tussen ‘wal en schip’ belanden.	In de volgende versie van het MER wordt meer aandacht besteed aan de aanpalende en relevante beleidsnota's.
2.1.3, p7	De Commissie stelt dat de indruk wordt gewekt dat dat dit VKA al vrij precies bepaald is	De nota VKA zal duidelijker maken dat het VKA wat betreft het nieuwbouwdeel in beginsel de PEH-strook volgt maar dat er op onderdelen nog aanpassingen mogelijk zijn in de precieze ligging. Als onderzoeken daartoe aanleiding geven kunnen nog optimalisaties worden gezocht, zowel wat betreft locatie als in de aanlegmethode.
2.1.3, p8	<p>De Commissie adviseert:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Inzicht in (milieu-)knelpunten in de PEH-strook. Geef ook aan waar varianten of technische oplossingen gevraagd zijn b. Geef een navolgbare onderbouwing van milieuknelpunten en een overzicht van logische en kansrijke oplossingen hiervoor c. Onderzoek naar de mogelijkheid van vertakkingen (T-stukken) en de daaraan verbonden energie en klimaatvoordelen 	<p>Ad a: Een overzicht van knelpunten wordt opgenomen in het MER Fase-II.</p> <p>Ad b: Milieuknelpunten worden onderbouwd en optimalisaties beargumenteerd.</p> <p>Ad c: In het kader van de invulling van de waterstofketen (zie punt 2.1.1, p 5) zal worden geprobeerd een beeld van de energie- en klimaatvoordelen te schetsen. Daar zullen de vertakkingen een onderdeel van uitmaken.</p>

Paragraaf/ Pagina/ regel	Opmerking Cie MER	Redactie
2.1.4, p 8	Het verstrekken van een concreet en gedetailleerd beeld van het technisch ontwerp met onderbouwing	Een concreet en gedetailleerd beeld van het technisch ontwerp met onderbouwing wordt opgenomen in het concept-projectbesluit of haar bijlagen.
2.2.1, p 10	De commissie adviseert om dieper in de veiligheidsrisico's in te gaan, net als een monitoringplan	Het advies wordt opgevolgd in MER Fase-II.
2.2.2, p11	De commissie adviseert dat de relevante informatie inzake erfgoed en de gevolgen van de aanleg tijdig en voorafgaand aan besluitvorming over tracé en optimalisatiekeuzes uit te werken.	Het advies wordt opgevolgd in MER Fase-II.
2.2.3, p12	De Commissie adviseert informatie over (grond)water adequaat uit te werken en de beschreven effecten navolgbaar te maken. Zij adviseert ook lozingslocaties dichtbij het tracé te onderzoeken (vanwege mogelijke milieuvoordelen).	Het advies wordt opgevolgd in MER Fase-II.
2.2.4, p 13	De Commissie wijst erop dat de recente aanwijzing van Natura 2000-gebied Yerseke en Kapelse Moer voor 'de grutto als broedvogel' (december 2025) relevant kan zijn. Ga in het MER fase 2 na of de aanleg negatieve effecten op de broedende grutto kan hebben, en zo ja, hoe die kunnen worden voorkomen.	Het advies wordt opgevolgd in MER Fase-II.
2.2.4, p14	De Commissie acht het essentieel dat in het MER fase 2 detailinformatie over natuur adequaat uitgewerkt is. Onderbouw in het bijzonder dat het VKA uitvoerbaar is binnen de natuurregeling voor beschermde gebieden en soorten.	Het advies wordt opgevolgd in MER Fase-II.
2.2.5	De Commissie acht het essentieel om in het MER fase 2 milieu informatie van het VKA en alternatieve oplossingen daarvoor (optimalisaties en varianten) volwaardig te beoordelen, te worden vergeleken met de referentiesituatie.	Het advies wordt opgevolgd in MER Fase-II.